

> Retouradres Postbus 20350 2500 EJ Den Haag

Aan: Deelnemers Deskundigenoverleg Contactmaterialen Levensmiddelen

Datum 9 mei 2016

Betreft Verslag vergadering ROW/DCL op 7 april 2016

Directie Voeding,
Gezondheidsbescherming
en Preventie

Regulier Overleg Warenwet

Bezoekadres:
Parnassusplein 5
2511VX Den Haag

T 070 340 79 11
F 070 340 55 54
www.rijksoverheid.nl

Inlichtingen bij
M. Kunst
m.kunst@minvws.nl
T 070 340 7969
www.row-minvws.nl

VERSLAG

Verslag van het **Deskundigenoverleg Contactmaterialen Levensmiddelen** van het **Regulier Overleg Warenwet** op **donderdag 7 april 2016** in de **Uranizaal** van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, Parnassusplein 5 te Den Haag.

Aanvang: 14:30 uur

Ons kenmerk
VGP / 967974

GENODIGDEN/AANWEZIGEN

Bijlagen

voorzitter hr J. Raaijmakers
secretariaat mw M. Kunst
Mw J. van der Bijl (MVO)*
Mw R. van den Bosch (VNO-NCW)*
Hr M. Brouwer (FNLI)*
Mw H. Crielaard (CBL)
Mw K. Bouma (NVWA)*
Hr P. Dekker (NVWA)
Hr H. Dommershuijzen (VBI)
Hr J. Duijns (Vlehan)
Mw E. de Graaf (NVGP)*
Mw P. Houtsma (NBC)*
Hr M. Jamin (PlasticsEurope)
Hr C. Lambregts (VNP)*
Hr B. Lenselink (PlasticsEurope)
Hr C. Middelburg (VVVF)*
Mw J. Neeft (NRK Verpakkingen)*
Hr P. Van Ostaijen (CBA)
Hr M. Pols (SGS)
Hr H. Rang (VWS/VGP)
Hr M. Reuderink (Koninklijke KVGO)
Hr G. de Rooij (FNLI)
Hr H. van Schaik (Kartonages/flexbele verpakkingen)*
Hr A. Schanssema (NRK)*
Mw A. Sluer (VVVF)*
Hr T. Stijnen (PlasticsEurope)*
Mw Y. Stoffels (KNVKT)*
Mw J. de Stoppelaar (NVWA)*
Mw T. Tiemersma (DSM)*
Hr H. Uitslag (Consumentenbond)*

-
Correspondentie uitsluitend
richten aan het retouradres
met vermelding van de datum
en het kenmerk van deze
brief.

Hr A. van de Wiel (VWS/VGP)
Hr P. Wolfs (NZO)*
Mw M. Wouters (RIVM)*

* = afwezig

1. Voorstelronde en vaststelling agenda

De voorzitter opent de vergadering en er volgt een voorstelronde.

De Voorzitter concludeert dat de actiepunten uit het vorige verslag allemaal zijn opgepakt. Rang geeft aan dat er een Engelse versie is van de Warenwetregeling Verpakkingen en gebruiksartikelen. De Rooij stelt voor om de Engelse versie rond te sturen met het verslag. Het secretariaat zal hiervoor zorg dragen.

2. Mededelingen

Er zijn geen mededelingen.

3. Bespreking kabinetsreactie op het RIVM-rapport Bisfenol A (BPA)

Van de Wiel geeft een presentatie over de kabinetsreactie. Het kabinet is van mening dat de blootstelling aan BPA omlaag moet. Dit ROW is een eerste aanzet om in gesprek te gaan met de industrie over de mogelijkheden om dat te bereiken.

Van de Wiel geeft een korte samenvatting van het RIVM-rapport. Er zijn veel literatuurstudies bekeken en twee sprongen eruit, de zogenaamde Menard-studies. Er is een workshop georganiseerd met internationale experts op het gebied van het immuunsysteem om de conclusies van deze Menard-studies te bespreken. In hoofdstuk 5 van het rapport is meer informatie te vinden over de expertgroep en hun bevindingen. De belangrijkste conclusie is dat bij proefdieren al effecten werden waargenomen op het immuunsysteem bij veel lagere blootstellingsniveaus aan BPA dan die gebruikt zijn door EFSA bij de vaststelling van de t-TDI. Het RIVM concludeert dat er voldoende aanleiding is om verdere aanscherping van de normen te overwegen en geeft een aantal adviezen. Het RIVM-rapport wordt doorgestuurd aan EFSA.

Lenselink vraagt of er tijdens de workshop ook EFSA-leden aanwezig waren. Van de Wiel durft dit niet met zekerheid te zeggen. Dommershuijzen vult aan dat de leden deelnamen op persoonlijke titel.

Van de Wiel geeft aan dat er verder in het RIVM-rapport gekeken is naar blootstelling aan BPA op het werk, zowel bij productie van BPA als het gebruik van thermisch papier van kassabonnen. Deze punten vallen onder het ministerie van SZW en zij nemen dit op zich. Verder geeft het RIVM adviezen over de blootstelling aan BPA bij patiënten. Hierover zal een gesprek plaatsvinden met de relevante beroepsgroepen. Vanuit VWS zal er gekeken gaan worden naar een goede voorlichting over BPA aan zwangere vrouwen. Het doel is om uitleg te geven over BPA, een genuanceerd beeld te geven van deze stof en handelingsperspectieven te geven. Hierbij worden ook het RIVM, VeiligheidNL en het Voedingscentrum betrokken. Momenteel worden er Kamervragen beantwoord en op 19 april is er een technische briefing door het RIVM

aan de Kamerleden. Deze is via livestream te volgen. Er staat ook een debat op de lijst, maar hiervoor is nog geen datum.

Dommershuijzen vraagt of het RIVM voldoende kennis heeft over de alternatieven. De Rooij wil weten of het gaat over alternatieven die technisch mogelijk zijn of over het economische gevolg van het gebruik van alternatieven. Van de Wiel antwoordt dat het RIVM zich zal houden aan wat er in het rapport staat en dit waar nodig nader toelicht.

Dommershuijzen is verbaasd over de discussie die gehouden wordt over de alternatieven. De kennis hiervan ligt voor een groot deel bij de industrie, maar deze is niet betrokken geweest bij de totstandkoming van het RIVM-rapport.

Rang geeft aan dat te verwachten is dat tijdens de technische briefing voornamelijk gesproken zal worden over het feit dat er nog erg weinig bekend is over mogelijke alternatieven. Het is onwaarschijnlijk dat specifieke alternatieven uitgebreid besproken gaan worden.

Van de Wiel maakt duidelijk dat Nederland zich in Europa sterk maakt om de blootstelling aan BPA terug te dringen, maar dat in de tussentijd ook gekeken wordt naar nationale maatregelen. De vraag aan de industrie is wat de mogelijkheden zijn om de blootstelling aan BPA omlaag te krijgen.

Van Ostaijen vraagt of er tijdens het debat in de Kamer ook gesproken gaat worden over minerale oliën. Van de Wiel geeft aan dat het een debat wordt met uiteenlopende onderwerpen onder de algemene noemer 'chemische stoffen in voedsel'. Rang vult aan dat het onderwerpen zijn die veelal in het nieuws zijn geweest, waaronder de minerale oliën in droge kruidenierswaren en in chocolade paashazen.

Reuderink vraagt of er op isotopenniveau gekeken wordt naar de geanalyseerde stoffen om na te gaan of het wel echt om minerale oliën gaat en niet om andere stoffen die analytisch hetzelfde reageren. Rang geeft aan dat het ministerie zich bewust is van het bestaan van analytische onzekerheden; aan het RIVM is ook advies gevraagd over de analytische mogelijkheden en beperkingen.

Van de Wiel vraagt aan de ROW-deelnemers wat de mogelijkheden zijn om het gebruik van BPA te verminderen. De industrie is nu in de positie om zelf aan het stuur te staan. De Kamer kan altijd de minister van VWS verzoeken om verder gaande maatregelen te nemen dan nu in de kabinetsreactie genoemd worden.

Lenselink geeft aan dat hun eigen deskundigen het niet met alles eens zijn in het RIVM-rapport. Van de Wiel wil het rapport zelf niet ter discussie stellen en de wetenschappelijke discussie bij de wetenschappers houden.

Jamin geeft aan dat de industrie geen input heeft kunnen geven bij het RIVM en bij de EFSA destijds wel. Vanuit de industrie is veel informatie gegeven over BPA in coatings en plastics, maar over andere stoffen is vrijwel niets bekend. Alleen het RIVM-rapport is niet voldoende om conclusies te trekken. Nederland zou zich moeten richten op een snelle Europese implementatie van de aanbevelingen van EFSA. Van de Wiel begrijpt dat er al veel informatie gedeeld is, maar vraagt of er nog andere mogelijkheden zijn om met name de kwetsbare groepen beter te beschermen. Zijn er bijvoorbeeld mogelijkheden om ervoor te zorgen dat er minder BPA uit materialen lekt?

De Rooij sluit zich aan bij de kritische vragen over het RIVM-rapport. Eerst moet er goed gekeken worden waar de grootste blootstelling vandaan komt. In het rapport wordt gewerkt met verouderde data. Door het Franse verbod op BPA in voedselcontactmaterialen wordt er momenteel veel minder BPA gebruikt. Om de blootstelling voor de Nederlandse bevolking omlaag te krijgen zal er ook met partijen buiten Nederland gepraat moeten worden, aangezien die producten ook op de Nederlandse markt komen. Reuderink voegt daar aan toe dat de bedrijven die BPA-vrije producten aan Frankrijk leveren, ook aan Nederland BPA-vrij zullen leveren.

Van de Wiel deelt de mening dat dit onderwerp Europees aangepakt moet worden. Hiervoor lopen al verschillende acties, maar het is een lange weg. We willen ook op nationaal niveau goed kijken naar de blootstelling aan BPA en wat we daar eventueel aan kunnen doen. De Rooij geeft aan dat er recentelijk al veel gebeurd is. Daarnaast is het belangrijk om ervoor te zorgen dat het gebruik van andere stoffen die misschien nog schadelijker zijn, niet te stimuleren.

Dommerhuijzen merkt op dat in de aanbeveling van BuRO staat dat het nieuwe voorstel van de Commissie over de migratielimiet van BPA, voldoende borging geeft. Voor coatings is het lastig om hieraan te voldoen, maar toch heeft het commissievoorstel uitdrukkelijk de voorkeur, samen met het terugtrekken van het verbod in Frankrijk. Daarnaast deelt hij de mening dat de blootstellinggegevens in het RIVM rapport onvoldoende zijn.

De voorzitter concludeert dat het verzoek is vanuit de industrie om een blootstellingsinventarisatie te initiëren.

Jamin geeft aan dat de voedselverpakkingindustrie al lang grotendeels BPA-vrij is doordat er een commercieel belang aan zit. Ook de babyflesjes zijn al een hele tijd BPA-vrij. In grote waterflessen wordt nog BPA gebruikt, maar voor voedsel verder vrijwel niet. Medische hulpmiddelen zijn mogelijk nog interessant om naar te kijken.

Van de Wiel concludeert dat er al veel gedaan is en vraagt of dit ook duidelijk gemaakt kan worden. De Rooij antwoordt dat dit niet met cijfers te onderbouwen is want je kunt geen namen noemen. Misschien via een onderzoek van het RIVM, daar kan de industrie aan meewerken. Het is belangrijk om te achterhalen wat daadwerkelijk de blootstellingroutes zijn en of de blootstelling inderdaad te hoog is. Bij het terugdringen van de blootstelling moet rekening gehouden worden met het gebruik van alternatieven die net zo schadelijk zijn.

Pols heeft in Nieuw-Zeeland gezien dat klanten zelf hun kassabonnetjes kunnen pakken. Dit zou de blootstelling aan BPA van caissières verlagen. Van de Wiel ziet dit soort oplossing ook als goed alternatief.

Lenselink geeft aan dat ze zelf actief bezig zijn. Er is veel informatie aangeleverd in het REACH-dossier, onder andere emissiegegevens. Daarnaast is ook drukinkt belangrijk. Reuderink antwoordt dat de Europese inktfabrikanten goed kijken naar de samenstelling. In de inkt wordt in het algemeen geen BPA meer gebruikt. Wel in bepaalde coatings, maar alles wordt momenteel goed bekeken.

De Rooij vraagt wie de technische briefing geeft aan de Tweede Kamer. Dekker antwoordt dat het RIVM dit zal doen.

4. Bespreking Commissievoorstel aanscherping migratielimieten Bisfenol A (BPA)

Rang geeft een korte toelichting op het voorstel van de Commissie. Voor plastics betekent dit voorstel een verlaging van de migratielimiet en voor coatings is het geheel nieuwe norm.

De voorzitter vraagt wanneer deze nieuwe normen zullen ingaan. Rang antwoordt dat het voorstel eerst nog een keer besproken wordt in de werkgroep en vervolgens zal er in het Permanent Comité Toxicologische veiligheid over gestemd worden.

De Rooij heeft nog een opmerking over overweging 8 waarin staat dat de blootstelling via andere routes dan voedsel mogelijk een significante bijdrage leveren aan de totale blootstelling aan BPA. Dit is een pleidooi voor het opnieuw onderzoeken van de blootstellingroutes. Verder staat er in de overweging dat vlees en vleeswaren een belangrijke bron zijn van BPA, maar dit is niet terug te zien in de eigen gegevens. Het zou beter zijn om geen specifieke productgroepen te noemen. Het verzoek is dan ook om deze overweging te laten schrappen. Het doet af aan de kwaliteit van het voorstel. Rang antwoordt dat deze overweging geen onderbouwing lijkt voor het voorstel en zal dit in de werkgroep bespreken.

Jamin heeft vanuit de plastic industrie het verzoek om voorstel snel te implementeren. De voorgestelde normen zijn acceptabel en bepaalde onzekerheden zijn voldoende meegenomen om hiermee verder te kunnen.

5. Stand van zaken wijziging nationale en Europese regelgeving

Aanpassing Warenwetregeling Verpakkingen en gebruiksartikelen

Rang licht toe dat de G4 (deskundigencommissie bij het RIVM die over voorstellen adviseert) positief heeft geadviseerd over de toelating van een aantal stoffen. Deze worden opgenomen in de Warenwetregeling. De toelating voor dibutyltin-verbindingen wordt geschrapt. De reden hiervoor is dat de verbinding als mutageen is geclassificeerd.

Dommershuijzen geeft aan dat het schrappen van de dibutyltin-verbindingen voor coatings een probleem geeft. Zeker voor de lakken die geen BPA meer bevatten wordt dit erg lastig. Het is een technische discussie die voor nu te ver gaat, maar hij zou graag een overleg hierover willen hebben met de G4. Met het RIVM is afgesproken om deze wijziging nog een keer goed tegen het licht te houden.

Dommershuijzen weet niet of de oplossing zit in het aanhouden van een limiet of verlenging van de transitieperiode. Rang concludeert dat over dibutyltin-verbindingen nader overleg gewenst is. Dit betekent dat de wijziging waarschijnlijk genotificeerd gaat worden zonder het schrappen van de dibutyltin-verbindingen. Op die manier kunnen de andere wijzigingen wel door gaan.

De Rooij vraagt waarom Nederland hierop vooruit moet lopen. Als een stofje als mutageen wordt gezien, dan moet dit een Europees karakter krijgen. Rang antwoordt dat we in Nederland een regeling hebben voor verpakkingen en gebruiksartikelen voor de bescherming van de volksgezondheid. Als toegelaten stoffen schadelijk blijken te zijn, dan zullen die geschrapt worden in de regeling. Dommershuijzen geeft aan dat de industrie de Nederlandse regeling koestert omdat het een basis geeft aan informatie over de veiligheid van producten. We moeten niet teveel vooruit willen lopen, maar het is prettig dat dit in Nederland geregeld is.

Pols vraagt of enkele zaken over papier wat consequenter opgeschreven kunnen worden in de Warenwetregeling. Rang antwoordt dat er inderdaad nog een aantal zaken zijn die aangepast moeten worden. Het is echter nogal een klus en hij weet nog niet wanneer dit wordt opgepakt. Met het eerstvolgende project zullen eerst alle coatingsvoorschriften in één hoofdstuk worden gezet. Reuderink geeft aan dat in het verleden opzettelijk is gekozen om dit in verschillende hoofdstukken te zetten. Dit maakt het makkelijker zoeken. Rang antwoordt dat eventuele wijzigingen altijd eerst voorgelegd zullen worden aan het ROW ter discussie.

Crielaard vraagt of het ministerie producten gaat weren die niet voldoen aan de Warenwet, maar wel aan de wet in eigen land. Dekker geeft aan dat er gekeken wordt of een product voldoet aan de geldende eisen in eigen land en als dat van een vergelijkbaar veiligheidsniveau is, dan mag het ook in Nederland op de markt.

Aanpassing Verordening (EU) Nr. 10/2011 (plastics verordening)

Rang geeft aan dat het Permanent Comité Toxicologische veiligheid waarin gestemd zou worden over dit voorstel, is uitgesteld. Er zijn al opmerkingen binnen gekomen over het verschil in migratielimiten van dezelfde stof uit verschillende materialen. In normstelling is het echter tamelijk gebruikelijk om verschillende normen te gebruiken. Het is belangrijk dat het reële normen zijn waar aan voldaan kan worden. Rang nodigt belanghebbenden uit aanvullend commentaar schriftelijk in te dienen

6. Rondvraag

Reuderink is benieuwd hoe het zit met minerale oliën op Europees gebied en wat Nederland eraan doet. Hij zou graag zien dat er een Europees beleid komt, zo mogelijk in een verordening. Het is belangrijk om hierbij goed te kijken naar de analysemethodes want je kunt niet zomaar vaststellen om welke minerale olie het gaat. Rang antwoordt dat dit bij de Europese Commissie is aangekaart, maar het ziet er nog niet naar uit dat er Europese wetgeving komt. Er wordt in de Raad van Europa wel gewerkt aan een technische richtlijn voor papier en karton. Het incident met minerale oliën in chocolade paashazen bevestigt echter nogmaals dat er ook andere bronnen zijn dan papier en karton. We zijn aan het kijken hoe we kunnen achterhalen wat de bron is.

De Rooij vraagt of er een apart overleg komt over minerale oliën. Rang antwoordt dat dit wel de bedoeling is.

Pols geeft aan dat er weerstand is vanuit de markt voor hun methode om metaal te testen; deze wijkt af van de methode die in de Technical Guide van de Raad van Europa wordt voorgeschreven. Hij vraagt of hier nog een keer naar gekeken kan worden in de Warenwetregeling. Rang geeft aan dat het inderdaad de bedoeling is om hier nog een keer naar te kijken. Dommershuijzen vult aan dat er een voetnootje is waarin staat dat er nog gezocht wordt naar een ander alternatief en dat de methode die in het besluit staat niet verplicht is.

De voorzitter sluit de vergadering om 16.30 uur.

De secretaris,

M. Kunst